

Niewykorzystany potencjał Trójkąta Weimarskiego

Trójkąt Weimarski potrzebuje nowego otwarcia. Może odegrać istotną rolę w obliczu wyzwań, przed którymi stoi Europa. Trzeba go jednak wzmocnić. Dobrym punktem wyjścia może być stworzenie Międzynarodowego Funduszu Weimarskiego.

Od swojego powstania w 1991 Trójkąt Weimarski przechodził wzloty i upadki. Powołany był do życia by ułatwić Polsce dialog z francusko-niemieckim duetem, który był silnikiem integracji europejskiej. Trójkąt przez niemal całą poprzednią dekadę (od 2015 roku) w zasadzie milczał. Pojedyncze szczyty przyćmione były przez ewidentne różnice zdań co do wizji europejskiej integracji.

Rządy w Warszawie, Berlinie i Paryżu powinny zainicjować i wesprzeć finansowo ideę Międzynarodowego Funduszu Weimarskiego, który pomógłby rozwijać projekty na bilateralnym i trójstronnym poziomie. Powinien on wspierać inicjatywy wspólnych rozwiązań na najbardziej palące problemy Europy.

Dzisiaj Trójkąt Weimarski potrzebuje nowego otwarcia. W Warszawie ster przejął proeuropejski rząd gotowy do współpracy z zachodnimi partnerami. Rozszerzenie Unii na Wschód i Południe będzie najważniejszym projektem od dekad. W jej skład może wejść nawet 35 państw co przesunie granice geograficznie Unii i wymaga przygotowań instytucjonalnych i wewnętrznych. Odbudowa Ukrainy będzie wymagała natomiast wizji i budżetu wykraczającego poza regularne ramy UE, do czego potrzebne jest porozumienie najważniejszych gospodarczo państw.

Dochodzą do tego wyzwania związane z bezpieczeństwem. Unia pilnie potrzebuje wiarygodnej i realnej Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (WPBiO). Ryzyko powrotu Donalda Trumpa do władzy stawia znowu przed Europą pytanie, powinna działać niezależnie od USA, a czasami w opozycji. Trójkąt Weimarski ma potencjał by budować odpowiedzi na niektóre z tych wyzwań. Projekty wojskowe pod szyldem PESCO są tu niewątpliwie dobrymi przykładami. Przyszłość polityki energetyczno-

klimatycznej również powinna znaleźć się wśród najważniejszych tematów strategicznych omawianych w ramach formatu.

Nie mniej istotne są praktyczne projekty, które mogą być wspólnie rozwijane przez Polskę, Niemcy i Francję na bilateralnym i trójstronnym poziomie. Energetyka, transport, nowe technologie, elektromobilność, czy projekty związane z przemysłem obronnym to tylko niektóre z przykładów długo odkładanych inicjatyw.

W obliczu tych wszystkich wyzwań, obecne struktury Trójkąta Weimarskiego są niewystarczające. Instytucjonalizacja współpracy międzynarodowej nie jest panaceum na brak woli politycznej, jednak może pozwolić przetrwać gorsze momenty. Trójkąt Weimarski nigdy nie dostał szansy na instytucjonalizację, a przecież powinien być ukierunkowany na namacalne wyniki, a nie tylko na dialog. Rządy w Warszawie, Berlinie i Paryżu powinny np. zainicjować i wesprzeć finansowo ideę Międzynarodowego Funduszu Weimarskiego, który pomógłby rozwijać projekty na bilateralnym i trójstronnym poziomie. Powinien on wspierać inicjatywy wspólnych rozwiązań na najbardziej palące problemy Europy. Przykładowo, studium rozszerzenia Ukrainy do UE lub NATO przeprowadzone wspólnie przez ekspertów z Polski, Niemiec, Francji i Ukrainy, miałyby potencjalnie duży wpływ na proces decyzyjny. Powołanie natomiast niewielkiego sekretariatu Trójkąta Weimarskiego usprawniłoby procesy międzyrządowe, międzyparlamentarne i współpracę organizacji pozarządowych.

Jako dobry przykład może tutaj posłużyć Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki. Powstał on 2000 roku z inicjatywy rządu Czech, Polski, Słowacji i Węgier i dysponuje rocznym niewielkim budżetem 10 milionów euro. Za to znacznie przyczynił się do współpracy społeczeństw obywatelskich między tymi krajami. Pomimo obecnego widocznego regresu współpracy na poziomie rządowym i politycznym (głównie z uwagi na politykę Victora Orbana wobec Rosji i jego oddalanie się od demokracji) Fundusz trwa i wspiera projekty, wymiany i współpracę między środowiskami eksperckimi i pozarządowymi.

Strategiczne i funkcjonalne potrzeby ożywienia Trójkąta Weimarskiego będą mocno widoczne w najbliższym czasie. Dobry moment, aby działać i przygotować się do nowych wyzwań będzie jeszcze trwał co najmniej do wyborów do Parlamentu Europejskiego (czerwiec) i wyborów prezydenckich w USA (listopad). Punkt

wyjściowy nie jest idealny, ponieważ współpraca trójstronna w ostatnich latach niemal zamarła. Dla Francji i Niemiec nie było ani potrzeby ani realnej szansy by działać w formacie trójstronnym. Sporadyczne spotkania nie przyniosły rezultatów, a pomysły ekspertów na ożywienie formatu trafiały często w pustkę.

Francja i Niemcy chociaż mają długą tradycję współpracy instytucjonalnej, i znajdowania rozwiązań problemów integracji europejskiej, przechodzą obecnie przez trudny okres. Różnice zdań są coraz bardziej widoczne. W tym samym czasie Polska oddaliła się od centrum decyzyjnego UE i stała się problemem, a nie partnerem do rozmów o przyszłości Unii.

Trzeba jednak przyznać, że przed 2015 r. potencjał Trójkąta Weimarskiego był również niewykorzystany. Głównym powodem była niechęć Francji, mimo że Polska była wtedy w głównym nurcie europejskiej integracji. Obecnie mamy do czynienia z procesem „uwschodnienia” Unii Europejskiej, czyli jej przesuwania się na Wschód kontynentu. Zróżnicowana dynamika integracji europejskiej wymaga, aby Francja, Niemcy i Polska działały wspólnie i brały na siebie większą odpowiedzialność. Dla Trójkąta Weimarskiego przyszedł czas na dorosłość. Fundacja Kazimierza Pułaskiego uważa, że Międzynarodowy Fundusz Weimarski byłby dobrym początkiem, aby Trójkąt dostał wiatru w żagle.

Autor: Bartłomiej E. Nowak, Resident Fellow Fundacji im. Kazimierza Pułaskiego

Fundacja im. Kazimierza Pułaskiego jest niezależnym think tankiem specjalizującym się w polityce zagranicznej i bezpieczeństwie międzynarodowym. Głównym obszarem aktywności Fundacji Pułaskiego jest dostarczanie analiz opisujących i wyjaśniających wydarzenia międzynarodowe, identyfikujących trendy w środowisku międzynarodowym oraz zawierających implementowalne rekomendacje i rozwiązania dla decydentów rządowych i sektora prywatnego.

Fundacja w swoich badaniach koncentruje się głównie na dwóch obszarach geograficznych: transatlantyckim oraz Rosji i przestrzeni postsowieckiej. Przedmiotem zainteresowania Fundacji są przede wszystkim bezpieczeństwo, zarówno w rozumieniu tradycyjnym jak i w jego pozamilitarnych wymiarach, a także przemiany polityczne oraz procesy ekonomiczne i społeczne mogące mieć konsekwencje dla Polski i Unii Europejskiej.

Fundacja Pułaskiego skupia ponad 60 ekspertów i jest wydawcą analiz w formatach: „Stanowiska Pułaskiego”, „Komentarza Międzynarodowego Pułaskiego” oraz „Raportu Pułaskiego”. Eksperti Fundacji regularnie współpracują z mediami.

Fundacja im. Kazimierza Pułaskiego jest także organizatorem dorocznej konferencji Warsaw Security Forum, będącej platformą dialogu o polityce bezpieczeństwa pomiędzy Unią Europejską, NATO i Rosją.

Każdego roku Fundacja przyznaje nagrodę „Rycerz Wolności” dla wybitnych postaci, które przyczyniają się do promocji wartości przyświecających generałowi Kazimierzowi Pułaskiemu tj. wolności, sprawiedliwości oraz demokracji.

Fundacja im. Kazimierza Pułaskiego jest laureatem nagrody „Think Tank Awards 2017” w kategorii „Best EU International Affairs think tank” przyznawaną przez brytyjski magazyn „Prospect”. Fundacja Pułaskiego posiada status organizacji partnerskiej Rady Europy.

<https://pulaski.pl/>